

Agnieszka Dragon

Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów
przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego

Spotkanie naukowe Katedry UNESCO, Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, 3-4 czerwca 2014 r.

Katedra UNESCO Całozyciowego Poradnictwa Zawodowego zaprosiła badaczy poradnictwa kariery, doradców zawodu, nauczycieli oraz studentów na wykłady i warsztaty, które prowadzili wybitny specjalista poradnictwa kariery, autor teorii konstrukcji kariery i przewodniczący Międzynarodowej Grupy Badawczej Life Design Counseling prof. Mark Savickas z Northeasten Ohio Medical University w USA i prof. Jean Guichard, twórca teorii „samokonstruującego się podmiotu”, profesor psychologii, wieloletni pracownik INETOP-u w Paryżu, a od 2013 r. kierownik Katedry UNESCO Całozyciowego Poradnictwa Zawodowego na Uniwersytecie Wrocławskim. Pobyt naukowców, staraniem doktorów Violetty Drabik-Podgórnego i Marka Podgórnego, kierujących Katedrą z ramienia Uniwersytetu Wrocławskiego, był współfinansowany ze środków Miasta Wrocławia w ramach programu Visiting Professors funduszu Scientiae Wratislavienses. W myśl przyjętej formuły dwudniowe spotkania w Instytucie Pedagogiki we Wrocławiu, rozpoczęły się od dyskusji panelowej z udziałem władz i zaproszonych gości. Tematy wygłoszonych wykładów oscyływały wokół problemu „Kariery w płynnej nowoczesności”.

W swoim wykładzie „Konstruowanie kariery w płynnej nowoczesności: Akto-ry, Agenci, Autorzy” Mark Savickas zwrócił uwagę na problemy indywidualizacji w toku życia ludzi oraz niezwykle szybko zmieniających się struktur zawodowych i zatrudnieniowych we współczesnym świecie. Profesor podkreślał, iż w obliczu ciągłej zmiany warunków bytowych oraz zmiany stosunków społecznych życiowe planowanie kariery okazuje się bardzo trudne, reakcją zaś na niepewność i ryzyko staje się często odkładanie w czasie wydarzeń stanowiących tranzycję w dorosłość. Dlatego zaangażowanie w kształtowanie własnego życia w nowoczesnym społeczeństwie staje się niezbywalną cechą każdego z nas i kompetencją życiową. M. Savickas zauważył, że dziś od ludzi oczekuje się, iż będą oni zarządzali swoją karierą, konstruując sobie możliwie najlepszą przyszłość. Staje się to możliwe – jego zdaniem – poprzez ciągłą rekonstrukcję swojej tożsamości. Sugerując stosowanie

interwencji w konstruowanie kariery, M. Savickas zwraca uwagę, że celem poradnictwa kariery jest wspomaganie owego konstruowania i projektowania życia przez klienta. Dzięki pomocy doradcy człowiek powinien zostać zaopatrzony w „wewnętrzny kompas, umożliwiający nawigowanie podczas tranzycji”. Amerykański uczony podkreślał znaczącą rolę doradców pomagających swoim klientom podjąć rozważania autobiograficzne w celu odkrycia powiązań między biograficzną przeszłością i przyszłością.

Z kolei Jean Guichard w wykładzie „Dialogi konstruujące karierę”, przybliżył możliwość oryginalnej interwencji poradniczej. Udowodniał, iż głęboko refleksyjne „dialogi”, prowadzące do samokonstruowania życia, mają na celu zbudowanie znaczących perspektyw na przyszłość i nadanie sensu aktualnemu życiu. Profesor Guichard tłumaczył, iż każda ze sfer życia charakteryzuje się „subiektywną formą tożsamości” (SFT), a zadaniem radzącego się jest uświadomić sobie, jak każda z indywidualnych sfer tożsamości ma się do innych, współtworzących dynamiczny system. Francuski badacz zwrócił uwagę, że w trakcie dialogicznych relacji życia codziennego prowadzimy także dialogi z konkretnymi osobami, jednak są one prowadzone według określonych schematów, zaś w rozmowie z doradcą nie mamy wcześniejszego jej wzoru, co pozwala porzucić „utarte ścieżki” codziennych dialogów, poddać refleksji codzienne doświadczenia i wytworzyć nowe, próbne, wstępne „ja”. Jak wyjaśniał J. Guichard, później to „ja” może przekształcić się w prawdziwe, działające „ja”, jednak osoba (klient, radzący się) musi tego pragnąć, musi ujrzeć siebie w tym „ja”. Prowadzone w ten sposób interwencje poradnicze pokazują, że „dialogi dla samokonstrukcji” przyczyniają się do rozwoju refleksji nad sobą i swoją karierą.

Podczas spotkania wystąpili także badacze polscy. Alicja Kargulowa, profesor Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu, w wygłoszonym wykładzie na temat poradnictwa w erze neoliberalizmu zwróciła uwagę na zmieniające się rozumienie miejsca jednostki w życiu społecznym w różnych epokach oraz trudności związane z badaniem poradnictwa w ponowoczesnym dyskursie. Badanie poradnictwa obejmować powinno wspomniane zmiany zachodzące w otoczeniu, w zadaniach doradców i potrzebach radzących się. Polska badaczka przybliżyła ważne w erze neoliberalizmu, a kształtujące rzeczywistość społeczną teorie: wyboru publicznego, kapitału ludzkiego, transakcji społecznych, kosztów transakcyjnych. A. Kargulowa podkreśliła, iż ich recepcja rzutuje na rzeczywistość i jest ważna dla organizacji poradnictwa, a nawet dla jego sensu i znaczenia. Rozważając realia neoliberalnego świata i sposoby niesienia pomocy, A. Kargulowa wyróżniła trzy rodzaje ofert poradniczych: poradnictwo rehabilitacyjne (po co żyć?), poradnictwo egzystencjalne (jak żyć?), poradnictwo kariery (kim być?), podkreślając, że doradcy uprawiając je, starają się pomagać w podejmowaniu świadomych decyzji i realizowaniu własnych zamierzeń przez odbiorców porad. Profesor pozostawiła gości z postawionym w epilogu wystąpienia pytaniem: czy w erze neoliberalizmu poradnictwo powinno wspierać indywidualizm, czy przyczyniać się do podtrzymywania działań wspólnotowych?

Magdalena Piorunek z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu przedstawiła wyniki autorskich badań nad karierami, opartych na teorii Charloty Büchler. Profesor Piorunek przyjęła paradygmat interpretacyjny w badaniu akumulacji dotychczasowego życiowego doświadczenia. Wybraną w sposób celowy grupę badawczą stanowiły osoby między 40. a 55. rokiem życia. Z przeprowadzonych badań wyłoniono trzy typy-wzorce karier charakterystyczne dla okresu średniej dorosłości. Cechą charakterystyczną „kariery linearnej” jest trwanie. Dla „kariery sekwencyjnej” motywem działań jest dążenie do samorealizacji poprzez angażowanie się w działania, które wyczerpywały oczekiwania ludzi. Realizowanie „kariery zdecentrowanej (mozaikowej)” dotyczy ludzi, których charakteryzuje duża tolerancja na zmiany, angażowanie się w wiele rodzajów działalności i wykorzystywanie napotykanych w życiu szans. Opisując nowy paradygmat kariery w poradnictwie, M. Piorunek poruszyła również kwestię dylematów kariery, naświetlając problem grup, które stały się ofiarami zmian ustrojowych.

Odpowiedzi na pytania z sali zakończyły dyskusje panelowe i pierwszy dzień konferencji.

Drugiego dnia Mark Savickas wygłosił wykład pt. „Metody i narzędzia w konstruowaniu kariery”. Omawiając metody i narzędzia pracy stosowane w poradnictwie kariery, Profesor wskazywał na różnice między doradztwem, poradnictwem i coachingiem. Podkreślając przede wszystkim różnice w podejściu do problemu klienta, M. Savickas pokazywał, że doradztwo zawodowe jest nastawione na wynik i stawia sobie pytanie: „jak dopasować człowieka i pracę, zdolności i wymagania?”, poradnictwo zawodowe zaś ma na celu kształtowanie tożsamości i podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie: „jak człowiek może wpasować pracę w swoje życie?”. Uczony amerykański traktuje karierę jako historię życia, która przenosi nas w przyszłość, a poradnictwo kariery jako pomoc we wdrażaniu własnego „pomysłu na siebie”, w tworzeniu swojej własnej historii. Niezdecydowanie w kwestii kariery uznaje za uzasadnione wahanie, poprzedzające transformację. Człowiek korzystając z istotnych wzorów historii i rozważając możliwe wersje samego siebie, może stać się zwycięzcą i odnosić „aktywne zwycięstwa” nad sobą i dla siebie. M. Savickas podkreślał, że doradca kariery powinien dawać wsparcie i być „pożytecznym”. Ma on nieść pomoc jednostkom i społeczeństwu, towarzyszyć i pomagać projektować życie ludzi poprzez ukazywanie problemów i ich rozwiązań. Profesor sens poradnictwa widzi w tym, by pomóc zapanować aktywnie nad negatywnymi przeżyciami nad tym, co ludzie przeżywają jako cierpienie. Wyzwaniem poradnictwa staje się więc pomoc w dostosowaniu jednostek i społeczeństwa do tranzycji świata pracy XXI wieku.

Po wykładzie odbył się warsztat, podczas którego M. Savickas zapoznał uczestników z przyjętą metodą pracy w poradnictwie konstruowania kariery. Uczestnicy spotkania mieli wyjątkową okazję zobaczyć, jak Profesor prowadzi sesję poradniczą. M. Savickas zaprezentował sposób prowadzenia wywiadu w oparciu o własne narzędzie „Career Construction Interview”, odsłaniając tym samym kulisy swojej

pracy. Udział w warsztatach stał się okazją do zaobserwowania stylu pracy badacza w trakcie profesjonalnego praktycznego działania oraz poznania sposobu stosowania stworzonego przez niego narzędzia pracy.

Uczestnictwo w dwudniowych zajęciach prowadzonych przez prof. Savickasa, prof. Guicharda i rodzimych profesorów dało możliwość spotkania badaczy poradnictwa kariery, doradców zawodu, nauczycieli oraz studentów, wysłuchania ważnych wystąpień i postawienia istotnych pytań. Uczestnicy mieli okazję do porównań, uzyskania wiedzy i poszerzenia kompetencji. Udział w tym spotkaniu naukowym uhonorowany został certyfikatem Katedry UNESCO.